

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Haukijärvi, T. & Pollari, P. 2017. Opiskelijoiden kieli- ja viestintäopintojen ohjaaminen ammattikorkeakouluissa. TAMK Journal. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

DOI / URL: <http://tamjournal.tamk.fi/opiskelijoiden-kieli-ja-viestintaopintojen-ohjaaminen-ammattikorkeakouluissa/>

Opiskelijoiden kieli- ja viestintäopintojen ohjaaminen ammattikorkeakouluissa

- IN [KEHITTÄMINEN JA SOVELTAVA TUTKIMUS](#) · [MUU TEEMA](#)
- — 20 MAALIS, 2017

Korkeakoulut joutuvat panostamaan yhä enemmän kieli- ja viestintäopintojen ohjaukseen mm. opetuksen monimuotoistumisesta johtuen. Tästä ohjausteemasta toteutettiin kysely ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän opettajien vastuupettajatapaamisessa helmikuussa 2017. Kysely osoitti, että ohjausta saavat lähinnä heikosti kieliä osaavat opiskelijat. Ohjausta olisi kuitenkin suunnattava kaikille opiskelijoille ja mahdollistettava heille erilaisia, joustavia opintopolkuja.

KIRJOITTAJAT: TARJA HAUKIJARVI JA PIRKKO POLLARI

Johdanto

Ammattikorkeakoulupedagogiikan yksi ajankohtainen teema on joustavuus. Sen johtoajatus on opiskelijan osaamisen ja hänen henkilökohtaisten tarpeidensa ja tavoitteidensa tunnistaminen ja tunnustaminen opintojen alusta lähtien koko opintojen ajan. Opiskelijan opintopolku voi polveilla monesta syystä, esim. ulkomaan vaihdon vuoksi tai henkilökohtaisen elämäntilanteen muuttuessa, ja yhä useammat opiskelijat neuvottelevat opintojensa suoritustavoista näistäkin syistä. Kieliopintojen joustavat ajoitukset, täydentävät suoritukset sekä koulun ulkopuolella hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat jo arkipäivää ammattikorkeakouluissa. “One Size Fits All” -ajattelusta ollaan vähitellen irrottautumassa kielten opintojaksoja toteutettaessa, ja osaamisen tunnistamisesta on tullut yhä tärkeämpi osa tehokasta ohjausta. Sen avulla voidaan auttaa opiskelijoita, joilla on heikko kielen lähtötaso, mutta yhtä lailla se palvelee edistyneitä opiskelijoita esim. tarjoamalla ns. Fast Track -toteutuksia ja mahdollisuuksia työn opinnollistamiseen. Opettajan työ sisältää yhä enemmän ohjausta ja opiskelijan kielenoppimisen tukemista hänen omien edellytystensä ja tavoitteidensa suuntaisesti, mikä edellyttää opettajalta sopivaa asennetta ja perinteisestä poikkeavaa pedagogista osaamista.

Koska kieli- ja viestintäopintojen ohjauksen tarve kasvaa koko ajan, korkeakoulut panostavat sen kehittämiseen aktiivisemmin. Keväällä 2017 käynnistetyssä DigiJouJou-hankkeessa (suomen ja ruotsin kielen joustava oppiminen ja ohjaus tulevaisuuden työelämän tarpeisiin) tullaan kehittämään malleja opiskelijan joustaviksi opintopoluiksi. Tavoitteena on luoda kotimaisten kielten opetukseen ja ohjaukseen uutta monimuotoista ja monimediaista pedagogiikkaa, kehittää määrätietoisesti kieltenopettajien digipedagogista osaamista ja tämän uuden pedagogiikan avulla luoda joustavia toteutustapoja kotimaisten kielten opetukseen ja ohjaukseen. Hanketta koordinoi Aalto-yliopisto ja siinä on mukana neljä yliopistoa ja kahdeksan ammattikorkeakoulua.

Tampere3-VKM (viestintä-, kielet ja monikulttuurisuus) -projekti on Tampereen ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston kielikeskusten yhteishanke, joka päättyy keväällä 2017. Tampere3-VKM-projektin yhteydessä opiskelijoille tehtiin syksyllä 2016 kysely kielten opintoneuvonnasta. Vastauksia saatiin lähes 500. Vastausten perusteella opiskelijat haluavat ohjausta mieluiten sähköpostitse, korkeakoulun verkkosivuilta ja henkilökohtaisesti. Ohjauksen tulisi olla helposti saavutettavaa, jatkuvaa ja opiskelijan omiin

tarpeisiin räätälöityä. Ohjauksen parantamiseksi mietinnässä on digialustalle rakennettava ohjausjärjestelmä.

AMK-opettajien näkemyksiä kieliopintojen ohjauksesta

Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän vastuopettajat käsittelivät opiskelijoiden ohjaukseen ja kieliopinnoista vapauttamiseen liittyviä kysymyksiä jokavuotisessa vastuopettajatapaamisessaan Seinäjoella 2.2.2017. Tästä teemasta toteutimme Kahoot-kyselyn, ja sen perusteella noin 20 paikalla ollutta opettajaa eri puolelta Suomea kävi aktiivista keskustelua. Kyselyssä oli 9 väittämää ja jokaiseen niistä 4 eri vastausvaihtoehtoa, joista vastaaja valitsi mielestään sopivimman. Väittämät liittyivät siihen, miten ohjausta ja kielten opintoneuvontaa annetaan, ketä ohjataan ja milloin. Lisäksi kysyttiin kieliopinnoista vapauttamisesta, koska siitä oli toivottu yhteistä keskustelua vapauttamiskäytänteiden haasteellisuuden vuoksi ja koska se on myös osa kielten opintoneuvontaa.

Vastuopettajien näkemyksen mukaan opiskelijan edistymistä kieli- ja viestintäopinnoissa tukee tällä hetkellä parhaiten opiskelijan omien lähtökohtien ja osaamisen tunnistaminen, joustavat toteutustavat opintojaksoilla ja opintojaksototeutuksen ja sen osien järkevä ajoitus. Opintojaksototeutuksen ajoitus tarkoittaa sekä opetuksen sijoittamista aikataulullisesti järkevään kohtaan (esim. ei päällekkäisyyksiä muiden kurssien kanssa) että opintojaksototeutuksen sisällöllisten välietappien kestoa ja järjestystä sekä sen aikaista oppimisen tukemista välitavoitteineen ja väliarvioineineen.

Opintojaksojen alussa ohjauskeskustelut opettajan ja opiskelijan välillä toteutuvat harvoin tai eivät koskaan. Niissä tapauksissa, kun opettaja käy jokaisen opiskelijan kanssa henkilökohtaisen ohjauskeskustelun, muu ryhmä on ohjeistettu itsenäiseen opiskeluun. Tällöin on käytössä opiskelijan ennakkoon palauttama alkukartoituslomake, jonka pohjalta keskustelu käydään. Jos kieltenopettaja on tuutoriryhmänohjaaja, ohjaukselle on paremmat mahdollisuudet. Kysyimme myös palautteen antamisesta, ja tavoitteenamme oli selvittää, miten sitä hyödynnetään opintojakson aikana. Vaikutelmaksi jäi, että palautteen käsittelyyn ja raportointiin sopivia sovelluksia (esim. Google Forms) voitaisiin käyttää nykyistä huomattavasti enemmän opintojaksototeutuksen aikana.

Kielten opintoneuvontaa saavat etupäässä opiskelijat, joilla on lukivaikeus, jossain määrin ne opiskelijat, joilla on heikko lähtötaso sekä kielitaitovaatimuksista vapautusta hakevat opiskelijat. Opiskelijat, joilla on hyvä kielitaito, saavat ohjausta harvemmin, ja vastaajien näkemyksen mukaan opintoneuvonta painottuukin liikaa heikkoihin opiskelijoihin lahjakkaiden kustannuksella. Joissakin ammattikorkeakouluissa järjestetään lähtötasotestejä, ja lähtötasotestin tuloksen perusteella opiskelija mahdollisesti ohjataan valmentavalle kurssille, harvemmin itsenäiseen opiskeluun tai kielten ohjauskeskusteluun. Itsenäisessä opiskelussa hyödynnetään verkossa olevia itseopiskelumateriaaleja. Kaikissa ammattikorkeakouluissa ei ole esitestausta kielitaidon tasosta ja jos on, niin se ei välttämättä ole suunnattu hyvin kieltä osaaville opiskelijoille.

Useimpien vastaajien mukaan kielten opintoneuvonta tavoittaa opiskelijan hänelle oikeaan aikaan joskus tai aina. Keskustelussa kuitenkin todettiin, että opintoneuvontaa tulisi antaa koko opiskelun ajan.

”Opettajan työ sisältää yhä enemmän ohjausta ja opiskelijan kielenoppimisen tukemista hänen omien edellytystensä ja tavoitteidensa suuntaisesti.”

Nykyään ei ole olemassa läpinäkyvää prosessia koko opiskeluajan kestävästä ohjauksesta, vaan ohjaustapahtumat ovat yksittäisiä ja painottuvat opintojen alkuun. Kieli-infoja järjestetään nimenomaan uusille opiskelijoille. Useimmat vastuuopettajat olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että kielten opintoneuvonnassa voitaisiin hyödyntää enemmän digitaalisia kanavia (esim. Skype, Face Time, Adobe Connect, chatit, FAQ-sivustot). Jossakin määrin näitä jo hyödynnetäänkin. Digitaalisten kanavien käyttö ohjauksessa ei saanut kuitenkaan varauksetonta kannatusta ja kolmasosa vastaajista oli jokseenkin eri mieltä niiden käytön mielekkyydestä. Kaikkien osallistujien mukaan heidän ammattikorkeakoulujensa tutkintosäännöissä on maininta kielistä vapauttamisesta; yleensä vapautuksen saa, jos opettaja kirjoittaa sitä puoltavan lausunnon. Opiskelija saa todennäköisimmin vapautuksen kielen opiskelusta, jos hän ei ole opiskellut kieltä aikaisemmin tai jos hänellä on diagnosoitu vaikea-asteinen lukivaikeus. Tässä kohdin käytiin myös keskustelua siitä, miten toimitaan, jos opiskelijan kielitaito on jo riittävä ja hänellä on aiemmin hankittua osaamista. Ilmeni, että eri korkeakouluissa on kehitetty tai on kehitteillä erilaisia käytänteitä näytön antamiseen (esim. kielikokeet, kieliportfolio).

Johtopäätöksiä ja ideoita

Vastuuopettajatapaamisen keskustelusta ja Kahoot-kyselyn vastauksista on tehtävissä se johtopäätös, että kieli- ja viestintäopintojen opintoneuvonnan ja ohjauksen tarpeet on tunnistettu ja joitakin toimenpiteitä ja käytänteitä on jo luotu, mutta tarve suunnitelmalliseen ja monipuoliseen ohjaukseen kasvaa koko ajan opetuksen monimuotoistuessa ja digitalisoituessa. Niin ohjauksen kuin opetuksen joustavoittamisesta oltiin yhtä mieltä. Tapaamisessa ei tosin ehditty keskustella joustavista opintojaksojen toteutustavoista. Joustavia oppimispolkuja on kehitetty ja pilotoitu ansiokkaasti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisessä ROKK-hankkeessa. Hankkeen loppuraportissa todetaan, että joustavuus oppimispoluissa tarkoittaa sitä, että polut voivat olla erilaisia opiskelijoiden lähtötason, opiskelualakohtaisten sisältöjen ja henkilökohtaisten tavoitteiden mukaan (ks. Juurakko-Paavola & Rontu 2016).

Koska kieli- ja viestintäopintojen ohjaustoimenpiteet kohdistuvat lähinnä heikkojen opiskelijoiden tukemiseen, jäävät kielellisesti edistyneemmät opiskelijat vähemmälle huomiolle. Tämä on epäkohta, mutta parannusta siihen tuonee äskettäin muuttunut lainsäädäntö, joka mahdollistaa eri korkeakoulusektoreiden välisen kieltenopiskelun ja luo siten uusia mahdollisuuksia. Lisäksi yhä useammat korkeakoulut tekevät yhteistä opintotarjontaa koskevaa yhteistyötä (esim. eAMK-hanke). Tässäkin tosin korostuu ohjauksen tarve: miten opiskelijaa ohjataan tarjonnan äärelle, mitä hän valikoi tarjonnasta ja miten suunnittelee oman kieliohjelmapolunsa, jotta se on tarkoituksenmukainen ja kehittää opiskelijan kielitaitoa elinikäisen oppimisen hengessä.

Kasvat ohjaustarpeet haastavat myös opettajan. Opettajalta vaaditaan yhä enemmän ohjaustaitoja sekä verkostoitumista eri alojen osaajien kanssa (esim. erityisopettajat, opinto-ohjaajat). Koska on todennäköistä, että ohjaaminen toteutuu yhä enemmän sähköisesti, digitaalisia välineitä on opeteltava käyttämään ja rohkeutta niiden kokeilemiseen on oltava. Korkeakoulussa toimivan kielten ja viestinnän opettajan on siis jatkossa osattava suunnitella erilaisia opintopolkuja – myös digitaalisia.

Kirjallisuus

Juurakko-Paavola, T. & Rontu, H. (toim.) 2016. Korkeakoulujen ruotsin opettajat yhteistyössä – ROKK-hanke. Aalto-yliopiston julkaisusarja CROSSOVER 14/2016. Viitattu 13.3.2017 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-7219-7>